

CÓ những nơi, người ta không đến để tham quan, mà để lặng im. Và Nghĩa trang Hàng Dương – với tôi – là một nơi như thế!

Tôi đến Côn Đảo vào một buổi chiều có nắng. Nắng không gắt, chỉ đủ vàng để phủ nhẹ lên những con đường, những hàng cây, và cả những khoảng lặng rất riêng của hòn đảo này. Mọi thứ dường như chậm lại. Không phải vì thời gian ngừng trôi, mà vì lòng người tự nhiên muốn đi chậm.

Con đường dẫn vào nghĩa trang rợp bóng bàng. Những tán cây già, thân sần sùi, như đã đứng đó từ rất lâu – lâu đến mức có thể đã chứng kiến cả những tháng năm đau thương nhất. Gió thổi nhẹ. Không gian không có tiếng ồn, chỉ có một thứ tĩnh lặng rất sâu, như thể chỉ cần nói lớn hơn một chút thôi cũng trở thành điều

không phải. Tôi bước vào và rồi không hiểu sao, tự nhiên muốn đi thật khẽ. Những hàng mộ trắng hiện ra – ngay ngắn, giản dị, kéo dài như vô tận. Không có sự phô bày nào ở đây. Chỉ là những tấm bia, những con số, những cái tên... và rất nhiều những cái tên không còn nữa.

Liệt sĩ vô danh.

Tôi dừng lại trước một tấm bia như thế.

Không biết người nằm dưới đó là ai.

Không biết họ đã sống một cuộc đời như thế nào.

Càng không biết, giây phút cuối cùng, họ nghĩ về điều gì.

Chỉ biết rằng, họ đã nằm lại đây – để hôm nay, tôi được đứng ở đây.

Có những điều, khi đứng trên bục giảng, tôi từng nói với học sinh bằng lý trí, rằng đó là những vùng đất, những tọa độ trên bản đồ, mỗi địa danh đều gắn với điều kiện tự nhiên, với lịch sử hình thành và phát triển riêng của nó. Nhưng đến khi đứng giữa nơi này – Nghĩa trang Hàng Dương – tôi mới hiểu: có những vùng đất không thể chỉ nhìn bằng bản đồ mà phải cảm bằng trái tim.

Bởi ở đây, đất không chỉ là đất, đó là ký ức là máu xương là những phận người đã hóa thân vào dáng hình Tổ quốc và trong khoảnh khắc ấy, tôi chợt thấy mình nhỏ lại.

Tôi ghé qua phần mộ Võ Thị Sáu khi trời bắt đầu xuống, ánh nắng dần tắt, không ồn ào như tôi từng hình dung, top người lặng lẽ thấp hương khói bay lên, mỏng và nhẹ, một người con gái, tuổi đời còn rất trẻ, nhưng sự lựa chọn của chị thì không hề nhỏ, tôi không cầu xin điều gì, chỉ đứng đó, thật lâu và trong khoảnh khắc ấy, tôi nhận ra lịch sử không nằm trong sách, lịch sử đang ở đây – rất gần, rất thật, đêm xuống nhanh hơn tôi nghĩ, gió đêm ở Côn Đảo không lạnh, nhưng khiến người ta dễ lặng đi.

Tôi đứng giữa không gian ấy, và bất giác, những câu thơ như tự tìm đến:

*Có những người nằm xuống giữa im lặng
Mà trời xanh còn vọng mãi tên người
Không bia đá vẫn thành trang sử sống
Viết giữa đời bằng máu đỏ không phai
Tôi cúi mặt trước ngàn ngôi mộ trắng
Nghe Tổ quốc thì thâm trong gió đêm
Mỗi tác đất – một linh hồn bất tử
Gọi tôi về... sống xứng đáng hơn lên.*

Tôi rời nghĩa trang, ngoảnh lại, mọi thứ vẫn lặng im như lúc tôi đến, không có gì thay đổi. Chỉ có tôi – là đã khác đi một chút. Là một đảng viên, tôi hiểu thêm rằng, lý tưởng không phải là điều gì lớn lao xa vời, nó nằm trong cách mình sống mỗi ngày, có trách nhiệm hơn, có ý nghĩa hơn.

Là một giáo viên, tôi biết rằng, sẽ có những bài học, từ nay không còn khô khan nữa, bởi tôi đã có một nơi để kể lại, không phải bằng sách vở, mà bằng chính những gì mình đã đi qua, đã cảm nhận, còn với tư cách một người viết, có lẽ tôi chỉ cần giữ lại cảm giác này –

đủ lâu. Có những nơi, người ta đến rồi rời đi, Nhưng cũng có những nơi, dù đã rời đi, vẫn không thật sự rời khỏi, với tôi, Nghĩa trang Hàng Dương là một nơi như thế.

Tản mản chuyển đi Côn Đảo người viết: Đinh Thanh Sơn